

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Broj: 65 0 P 522432 24 Rev 2
Sarajevo, 14.05.2024. godine

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu, u vijeću sastavljenom od sudija: Gorana Nezirovića, kao predsjednika vijeća, dr. sc. Senada Mulabdića i Sanje Jaramaz-Dedić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja P.C. iz N., ulica..., C.G., koga zastupa Edina Osmić - Taraniš, advokat iz Sarajeva, protiv tuženih: 1. Federacija BiH, Vlada FBiH, Služba za zajedničke poslove organa i tijela FBiH, koju zastupa zastupnik Federalno pravobranilaštvo Sarajevo, 2. A.Č. iz S., ulica ..., kojeg zastupa Hakija Kurtović, advokat iz Sarajeva i 3. Z.H. iz S., ulica ..., koju zastupa Alija Oruč, advokat iz Sarajeva, radi utvrđenja pravne valjanosti kupoprodajnog ugovora, postojanja prava vlasništva i izdavanja naloga za uknjižbu prava vlasništva u zemljišnim knjigama, utvrđenja ništavosti kupoprodajnog ugovora zaključenog između prvotuzenog i drugotuzenog i utvrđenja ništavosti kupoprodajnog ugovora zaključenog između drugotuzenog i trećetuzene, vrijednost spora 200.000,00 KM, odlučujući o revizijama tužitelja i prvotuzene protiv presude Kantonalnog suda u Sarajevu, broj: 65 0 P 522432 18 Gž 3 od 11.10.2023. godine, u sjednici vijeća održanoj dana 14.05.2024. godine, donio je slijedeću:

P R E S U D U

Revizije se odbijaju.

Odbijaju se zahtjevi tužitelja za naknadu troškova za sastav revizije i odgovora na reviziju prvotuzenog.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Općinskog suda u Sarajevu broj: 65 0 P 522432 15 P od 11.06.2018. godine stavom I utvrđeno je da je ugovor o kupoprodaji - otkupu nekretnina - stana u S., u ulici(ranije, sprat ..., stan broj ..., površine 93,90 m² po strukturi dvosoban, a sastoji se od dvije sobe, kuhinje i ostalih nus prostorija, zaključen dana 14.02.1992. godine pod brojem 3513-1517 4, između tužitelja C.(V.) P., matični broj ...i Države SFRJ - SSNO - Vojne ustanove za upravljanje SF JNA „Beograd“ kao prednika tuženog, pravno valjan. Odbijen je kao neosnovan tužbeni zahtjev u preostalom dijelu: da ugovor naveden u prvom stavu predstavlja pravni osnov za uknjižbu u zemljišne knjige Općinskog suda u Sarajevu, da se utvrdi da je ugovor o kupoprodaji nekretnina - stana u S.u ulici..., sprat ..., stan broj ..., površine 92,45 m², po strukturi dvosoban, a sastoji se od dvije sobe, kuhinje i ostalih nus prostorija, zaključen između II-tuzenog A.Č. i I-tuzenog Federalnog ministarstva odbrane ništav, da je ugovor o kupoprodaji nekretnina - stana u S. u ulici ... broj ..., sprat .. stan broj ..., površine 92,45 m², po strukturi dvosoban, a sastoji se od dvije sobe, kuhinje i ostalih nus prostorija, zaključen između II-tuzenog A.Č. i III-tuzene Z.H. ništav, da se naloži Zemljišno-knjižnom uredu Općinskog suda u Sarajevu da u „B“ vlasničkom listu poduloška broj ...KPU_Novo Sarajevo izvrši

brisanje III- tužene Z.(A H. sa dijelom od 1/1 prava vlasništva i izvrši upis tužitelja P. (V.) C. sa dijelom od 1/1 prava vlasništva na predmetnom stanu, da su tuženi od 1. do 3. dužni trpjeti da se tužitelj uknjiži u Knjigu položenih ugovora Zemljišno-knjižnog ureda Općinskog suda u Sarajevu kao vlasnik 1/1 nekretnina opisanih u tački 1. izreke presude, i to u roku od 15 dana pod prijetnjom prinudnog izvršenja, a da u protivnom ova presuda služi kao osnov za uknjižbu, da se naloži III-tuženoj Z.H. da tužitelju P.C. stan koji se nalazi u S. u ulici ., sprat .. stan broj .., površine 93,90 m2, preda slobodan od ljudi i stvari, a sve prednje temeljem ove presude pod prijetnjom prinudnog izvršenja.

II

Odbija se kao neosnovan eventualni tužbeni zahtjev da se I -tuženoj naloži da tužitelju isplati iznos od 156.174,48 KM sa zakonskom zateznom kamatom od dana podnošenja tužbe do isplate, sve u roku od 30 dana.

III

Tužitelj je dužan naknaditi troškove parničnog postupka I-tuženoj u iznosu od 1.680,00 KM u roku od 30 dana.

Tužitelj je dužan naknaditi troškove parničnog postupka II-tuženom u iznosu od 4.554,81 KM u roku od 30 dana.

Tužitelj je dužan naknaditi troškove parničnog postupka III- tuženoj u iznosu od 5.880,00 KM u roku od 30 dana.

Drugostepenom presudom Kantonalnog suda u Sarajevu, broj: 65 0 P 522432 18 Gž 3 od 11.10.2023. godine odlučeno je

„Žalba tužitelja se uvažava, prvostepena presuda u stavu II (kojim je odlučeno o eventualnom tužbenom zahtjevu), preinačava pa se I-tuženoj nalaže da tužitelju isplati iznos od 156.174,48 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 02.09.2015.godine pa do isplate, uz naknadu troškova parničnog postupka u iznosu od 1.257,00 KM sve u roku od 30 dana.

Odbija se zahtjev I i III tuženog za naknadu troškova postupka po žalbi.“

Protiv drugostepene presude reviziju je blagovremeno izjavio tužitelj, zbog povrede odredaba parničnog postupka počinjenih pred drugostepenim sudom i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se revizija usvoji, pobijana presuda ukine i predmet vrati drugostepenom sudu na ponovno suđenje radi utvrđenja tržišne vrijednosti predmetnog stana.

Protiv drugostepene presude, reviziju je blagovremeno izjavila prvotužena, zbog povrede odredaba parničnog postupka počinjenih pred drugostepenim sudom i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se revizija usvoji, pobijana presuda ukine i predmet vrati drugostepenom sudu na ponovno suđenje ili da se pobijana presuda preinači i odbije zahtjev tužitelja.

Tužitelj je podnio odgovor na reviziju prvotužene.

Revizije nisu osnovane.

Neosnovano tužitelj u reviziji tvrdi da je drugostepeni sud donošenjem pobijane presude počinio povredu odredba parničnog postupka iz člana 209. ZPP time što na održanoj raspravi 04.10.2023. godine nije dozvolio da vještak građevinske struke odgovori na pitanje da li je došlo do promjene tržišne vrijednosti predmetnog stana, imajući u vidu da je vještak pismeni nalaz uradio 23.11.2017. godine.

Ovaj sud zapaža da je presudom Vrhovnog suda FBiH od 17.05.2023. godine djelimično usvojena revizija tužitelja tako što je ukinuta drugostepena presuda u odluci o eventualnom tužbenom zahtjevu i u tom dijelu predmet vraćen drugostepenom sudu na ponovno suđenje, dok je u ostalom dijelu revizija odbijena. U revizijskoj odluci je navedeno da je ukinuta presuda drugostepenog suda u odnosu na eventualni tužbeni zahtjev zbog povrede člana 8. ZPP jer drugostepeni sud nije cijenio sve izvedene dokaze na okolnost da li je tužitelj riješio stambene potrebe u Republici Crnoj Gori i da drugostepeni sud u ponovno postupku zakaže raspravu i otkloni utvrđenu povredu odredaba parničnog postupka.

U ponovnom postupku drugostepeni sud je utvrdio da tužitelj nije riješio stambeno pitanje u Republici Crnoj Gori slijedom čega dosuđuje tužitelju tržišnu vrijednost predmetnog stana i obavezuje prvotuženu da mu isplati iznos od 156.174,48 KM.

Održana rasprava pred drugostepenim sudom 04.10.2023. godine nije zakazana zbog nalaza vještaka građevinske struke jer je tužitelj taj nalaz prihvatio i na osnovu njega postavio tužbeni zahtjev za isplatu tržišne vrijednosti stana u iznosu od 156.174,48 KM zasnivajući ga na iznijetim činjenicama da je 14.02.1992. godine zaključio pravno obavezujući ugovor o otkupu dodijeljenog vojnog stana sa SFRJ – SSNO, da je otkupio predmetni stan, da je odbijen sa zahtjevom za povrat stana zbog učestvovanja u vojsci JNA SFRJ.

Odredbom člana 217. stav 2. Zakona o parničnog postupku propisano je da će drugostepeni sud zakazati raspravu kada ocjeni da je radi pravilnog utvrđivanja činjeničnog stanja potrebno pred drugostepenim sudom utvrditi nove činjenice ili izvesti nove dokaze ili ponovno izvesti već izvedene dokaze, kao i kada ocjeni da je zbog povrede odredaba parničnog postupka u prvostepenom postupku potrebno održati raspravu pred drugostepenim sudom.

Uzimajući u obzir razloge zbog kojih je drugostepeni sud zakazao raspravu, revizijski sud je imao u vidu da se nije mogao izvoditi dokaz saslušanjem vještaka građevinske struke na okolnost dopune nalaza i eventualnog objektivnog preinačenja tužbe povećanjem postojećeg zahtjeva jer nije moguće izvršiti objektivnu preinaku tužbe na raspravi pred drugostepenim sudom, već samo na raspravi pred prvostepenim sudom (član 57. ZPP), pa je drugostepeni sud pravilno postupio kad je odbio izvođenje dokaza dopune nalaza vještaka građevinske struke.

Ne stoji ni revizijski prigovor pogrešne primjene materijalnog prava jer je drugostepeni sud pravilnom primjenom materijalnog prava dosudio tužitelju tržišnu vrijednost predmetnog stana, što ima uporište i u ustaljenoj praksi ovog suda u odlukama broj: 65 0 P 051256 20 Rev 3 od 16.12.2020. godine, 32 0 P 188815 20 Rev od 19.10.2021. godine i 65 0 P 055791 22 Rev od 17.02.2022. godine.

Ne stoji revizijski prigovor prvotužene da je nejasno iz uvoda pobijane drugostepene presude koje je lice prvotužena stranka kojem se nalaže obaveza i da je time počinjena povreda odredaba parničnog postupka koja se odnosi na stranačku i parničnu sposobnost. Iz uvoda pobijane presude može se zaključiti da je kao prvotužena stranka navedena Federacija Bosne i Hercegovine, Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, Služba za zajedničke poslove organa i tijela Federacije Bosne i Hercegovine. Prvotužena stranka je Federacija Bosne i Hercegovine koja jedino ima stranačku sposobnost, dok je navođenje ostalih lica samo bliže određene pravnog lica koje ima stranačku sposobnost. Nema ni povrede parnične sposobnosti jer je pravilno označena prvotužena Federacija Bosne i Hercegovine parnične radnje obavljala preko zakonskog zastupnika.

Ne stoji ni revizijski prigovor pogrešne primjene materijalnog prava ni zbog toga što u izreci presude nije navedeno zbog čega je prvotužena dužna navedeni novčani iznos isplatiti tužitelju. Pobjana presuda je na strani 8 obrazložila da se iznos od 156.174,48 KM dosuđuje tužitelju na ime tržišne vrijednosti stana, pa je jasno zbog čega je prvotužena obavezana na isplatu.

Prilikom utvrđivanja visine pripadajuće naknade, pravilan je zaključak drugostepenog suda da u pravnom sistemu u Federaciji BiH ne postoji zakonska odredba kojom se određuje način dodjeljivanja adekvatne naknade za miješanje u pravo na imovinu. U nedostatku dovoljno precizne i određene zakonske odredbe, Ustavni sud BiH u svojoj odluci broj AP-4671/18 od 04.06.2020. godine upućuje na ustavnu obavezu direktne primjene Evropske konvencije i obavezujućih odluka Evropskog i Ustavnog suda, posebno na praksu Evropskog suda u predmetu *Đokić*. Ustavni sud ukazuje da Evropski sud u predmetu *Đokić* prilikom utvrđivanja visine odštete kao relevantnu je uzeo sadašnju vrijednost stana, zbog čega je tužena u obavezi, kao naknadu za stan na osnovu pravno obavezujućeg ugovora o prodaji stana, tužitelju isplatiti sadašnju - tržišnu vrijednost stana.

Iz sadržaja odluka Evropskog suda, koje podržava i Ustavni sud BiH, proizilazi da je kao polazni osnov za određivanje naknade u predmetima vojnih stanova (kao što je i konkretni, uz postojanje pravno obavezujućeg ugovora) upravo bila tržišna vrijednost stana, te da naknada koja bi se zasnivala na odredbama Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo, koje su prestale važiti, ne bi bila adekvatna. Zbog toga u ovim predmetima, u nedostatku odredaba kojima bi bila propisana visina naknade u skladu sa odlukama Evropskog i Ustavnog suda, treba uzeti u obzir sudsku praksu tih sudova, koja daje dovoljno podataka da naknada može biti određena u postupku pred redovnim sudovima, te da su postupajući na suprotan način, bez obzira što nadležna vlast nije izvršila obavezujuće odluke Evropskog i Ustavnog suda i uspostavila odgovarajući zakonodavni okvir, propustili primjereno zaštititi pravo na imovinu. U suprotnom, kada redovni sudovi ne bi prihvatili takvo tumačenje, ali i zbog nepostupanja zakonodavne i izvršne vlasti u skladu sa obavezujućim odlukama Evropskog i Ustavnog suda, na tužitelja bi bio stavljen prekomjeran teret jer snosi štetne posljedice.

Tužena u reviziji prigovara da je drugostepeni sud propustio cijeliti da je Evropski sud za ljudska prava u kasnijim odlukama izmijenio svoju praksu u odnosu na odluke *Đokić i Mago* pozivajući se na odluke u predmetima broj 9544/12 od 14.12.2021. godine, gdje je Evropski sud proglasio neprihvatljivim prijave *Slobodana Jakovljevića* i 11 drugih aplikanata navodeći da aplikanti koji su otkupili svoje stanove u Bosni i Hercegovini imaju pravo na pravičnu naknadu u skladu sa odlukama Ustavnog suda donesenih u njihovu korist, te da je Evropski sud u odluci broj 28794/11 od 18.01.2022. godine apelanata *Apostolovski i drugi* u tački 15. odluke jasno naveo da se praksa suda od tada izmijenila, pozivajući se na predmet *Stevančević* u kome je smatrao da je naknada u iznosu od 21.496 eura za stan u Sarajevu, adekvatna pa je Evropski sud apellantu Kneževiću u odluci broj 28794/11 od 18.01.2022. godine, dosudio apellantu kao iznos materijalne štete 22.200 eura za stan od 74 m² u Bihaću, a apellantu Popoviću 19.200 eura za stan u Bihaću od 64 m².

Ovaj sud smatra da se u odlukama Evropskog suda za ljudska prava koje su donesene nakon odluka *Đokić i Mago*, posebno u odluci u predmetu *Apostolovski i drugi* zaista odlučuje na drugačiji način nego u prethodnim odlukama tog suda, jer za razliku od predmeta *Đokić i Mago* gdje je naknada materijalne štete cijanjena u skladu sa cijenama na lokalnom tržištu nekretnina, u odluci *Apostolovski* sud odlučuje o adekvatnoj naknadi za miješanje tuženog u pravo na imovinu apelanata te određuje naknadu materijalne štete za različite stanove u Bihaću

u jedinstvenom iznosu od 300 eura za 1m². Pored toga, taj sud dosuđuje i naknade nematerijalne štete i troškove postupka. Međutim, ovoj odluci Evropskog suda za ljudska prava nedostaje obrazloženje zbog čega sud mijenja dotadašnju praksu u odnosu na dosuđenje naknade materijalne štete za miješanje u imovinu apelanata, da li je to zbog činjeničnih utvrđenja u pojedinačnom slučaju ili je došlo do opće promjene stava da apelantima čije su prijave kasnije rješavane ne pripadaju naknade tržišne vrijednosti stana kao u prethodnim predmetima *Đokić i Mago* i koji su razlozi za promjenu stava suda. Stoga, odluka *Apostolovski i drugi* za Vrhovni sud ne može predstavljati relevantnu odluku za utvrđenje visine naknade koju je tuženi obavezan platiti tužitelju jer ne daje odgovor na pitanje na koji način je utvrđena visina naknade za stan koja bi bila prihvatljiva i u ovom predmetu kako bi se otklonile štete posljedice nastale lišavanjem tužiteljeve imovine. Ovo posebno ako se ima u vidu da Ustavni sud Bosne i Hercegovine u svojim kasnijim odlukama (kao npr. u odluci AP 2445/20 od 23. 02.2022. godine) ne odustaje od pozivanja na praksu Evropskog suda u predmetu *Đokić* kao relevantne prakse, a isti sud je na sjednici održanoj 30.11.2023. godine donio rješenje o neizvršenju broj: U-15/11 kojim je utvrđeno da Parlament Federacije Bosne i Hercegovine nije izvršio Odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj U-15/11 od 30. marta 2012. godine te je ovo rješenje dostavljeno Tužilaštvu Bosne i Hercegovine. Dakle, tuženi još uvijek izbjegava izvršiti usklađivanje relevantnih odredbi Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo sa odlukom Ustavnog suda broj: U-15/11 od 30. marta 2012. godine, što, međutim, ne može imati utjecaja da sudovi zaštite pravo tužitelja u skladu pravima garantovanim Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i njenim protokolima i obavezujućim odlukama Ustavnog suda Bosne i Hercegovine i Evropskog suda za ljudska prava. Stoga je ovaj sud, nakon donošenja odluka Evropskog suda za ljudska prava na koje se poziva tuženi, u pogledu visine naknade za miješanje tuženog u tužiteljevo pravo na imovinu, i u drugim sličnim predmetima, nastavio slijediti odluku u predmetu *Đokić* (vidjeti presudu Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: 65 0 P 542775 23 Rev od 05.12.2023. godine).

Odredbom člana 242. ZPP propisano je da stranke mogu u reviziji iznositi nove činjenice i predlagati nove dokaze samo ako se oni odnose na povrede odredaba parničnog postupka koje su učinjene u postupku pred drugostepenim sudom. Kroz priloženi novi dokaz u reviziji prvotuzena ukazuje da iskaz tužitelja koji je dat na raspravi pred drugostepenim sudom od 04.10.2023. godine netačan (izjašnjenje na raniji dati iskaz pred prvostepenim sudom) jer je ugovorom o poklonu od 07.07.2023. godine poklonio svom sinu nekretninu označenu kao k.č. 837 dvorište površine 255 m² i zgrada površine 84 m². Iskaz tužitelja nije jedini dokaz na kome je zasnovana izreka pobijane presude već su to isprave i zbog toga se novi dokaz ne odnosi na povredu odredaba parničnog postupka već na meritum spora.

Kako ne postoje razlozi revizija, valjalo je reviziju tužitelja i reviziju prvotuzene odbiti shodno odredbi člana 248. ZPP.

Ovaj sud je odbio zahtjev tužitelja za naknadu troškova za sastav revizije sa kojom nije uspio (član 397. stav 1. u vezi sa članom 386. stav 1. ZPP), kao i zahtjevi za naknadu troškova za sastav odgovora na reviziju prvotuzene jer ova parnična radnja nije bila potrebna radi vođenja parnice (387. stav 1. ZPP).

Predsjednik vijeća
Goran Nezirović, s.r.